Günün Akisleri

Ticaret Vekilinin şikâyeti

Çok defa bu memleketin evlâdı olmak haysiyetile, bağıra bağıra devletten bir çok haklar isteriz. Alamadık mı? İstediğimiz şey minicik de olsa dehşetli muhalif kesiliriz, o andan itibaren nazarımızda devletin düzgün yaptığı hiçbir iş kalmaz... Boşanır, söylenir, haykırırız.

***

Her hak, bir vazife mukabilidir

Hiç şüphe yok, hakların en büyüğü, vatandaş payesine erişmiş olmaktır. Vatandaşlık sıfatına uzun tarihî devirler içinde, ıztıraplı tekâmüller geçirdikten sonra varmış bulunuyoruz. Vatandaş, kanun tanıyan, haksızlığa uğrıyabileceğine ihtimal vermiyen adamdır. Vatandaş hakkını aramak için, sihir, korku devirlerini pozitif ilmin ışığı sayesinde atlatan insan demektir. Bu da ahlâk mertebeleri arasında bugünün en yüksek kademesidir.

***

Meşhur üç hal kanunu

Ogüst Kontun, insanların geçirdikleri merhaleleri izah etmek için ileri sürdüğü üç hal kanununu bilirsiniz... O da tasnif davasının pürüzünden kendisini kurtaramamıştı ve demişti ki, insanlar, Theologique, Metaphizique, devirleri aştıktan sonra, pozitif hale gelmişlerdir.

Bir kısım insanlar için doğru olan bu söz, diğer bir kısım için eksiktir. Nitekim değil büyük bir cemiyetin içinde, bugün ailelerimizde bile, evlât pozitif devri yaşarken baba, metafizik âlemin içindedir.

Büyük ana da bir taraftan nazar boncuğu ve muska taharrisi devrinde Theologiqe âlemin içinde bocalar.

***

Hâlâ tebaa hâleti ruhiyesile yaşıyanlar var

Vatandaşlık davasında da böyleyiz. Lûtfen bu haktan istifade etmek isterken fiilen tebaa olarak yaşıyanlarımız vardır ve bu gibi kimselerden de Ticaret Vekili sayın Mümtaz Ökmen, dün Büyük Millet Meclisinde şikâyette bulunmuştur. İşte sözleri:

«İhtikârı önlemek için mütemadiyen yeni ve ilmî tedbirler almamıza rağmen vatandaşlardan yardım görmediğimiz için tamamile muvaffak olamıyoruz!»

***

Haydi iş başına

İhtikârla mücadele, bütün milletin hep beraber başaracağı bir davadır. Bu davanın muvaffak olması için 18 milyon Türkün hepsinde ayni vatandaşlık mefhumu şuurunun uyanması şarttır.

Kendi hasis menfaati için, ammenin hukukunu ihlâl eden insan, vatandaşlık mertebesine yükselmemiştir.

***

Evvelâ vazife, sonra hak

Tenkit etmek, devletten, hükûmetten bir çok şeyler istemek için evvelâ büyük bir dürüstlükle kendi vazifelerimizi başarmamız lâzımdır.

Bu sütunda, belki kırkıncı defa olmak üzere vatandaşlarımı bir kere daha müttehit bir surette ihtikâr yılanile mücadeleye davet ediyorum.

Fırsattan istifade etmek istiyenleri hiç merhamet etmeden ve o dakikada duyduğumuz ihtiyacı nazarı itibara almadan kanunun pençesine tevdi edelim.

C. B.

Amerikan ordusunun manevraları

Nevyork 29 (A.A.) — Nevyork Herald Tribune gazetesinin yazdığına göre, Amerikan ordusuna mensup 15 bin kişilik bir fırkanın manevralara iştirak etmek üzere yakında Porto - Ricoya gönderileceği resmen bildirilmiştir. Bu fırka, techizatı bakımından ordunun en mükemmel bir cüzütamını teşkil etmektedir.

Mezkûr gazeteye göre, böyle bir nümune fırkasının Birleşik devlet müdafaasının son derece takviye edilmiş bulunduğu bir mıntakaya gönderilmesi mânidardır.

Ayni gazete Trinidat adası ile İngiliz Guyanının Porto - Ricoya nisbeten yakın olduğunu da kaydetmektedir.

SON HABERLER

Başvekil Üniversite hey'etini kabul etti

Diyarbakıra gitmekte olan profesörler dün Meclis müzakeratını takip ettiler

Ankara, 29 (Hususî muhabirimizden telefonla) — Üniversite haftası için Diyarbakıra gidecek olan; Üniversite Rektörü Cemil Bilselin riyasetindeki Üniversite heyeti şehrimize gelmişlerdir. Heyet, bugün Büyük Millet Meclisinde bütçe müzakerelerini takip ettikten sonra Başvekil Doktor Refik Saydam tarafından kabul edilmişlerdir.

Bütçe müzakeratı nihayetlendi

(1 inci sahifeden devam)

lerdenberi teessüs etmiş olan ananesi, bütçe encümeninde esaslı surette tetkik edilmekte olan bu bütçeyi münakaşasız kabul etmektir. Bu Millî müdafaamıza karşı duyduğumuz itimat ve muhabbetin büyük bir delili samimî ve içten bir tezahürüdür. Biz ona bugün verdiğimizden daha fazlasını çok daha fazlasını, her şeyimizi vermiye âmadeyiz. O ordu ki bugün yüksek bir şeref duygusile bir kahramanlık âbidesi halinde vatan sınırlarını, vatan topraklarını beklemektedir. Tarihimizin her safhasını şerefle, şanla, zaferle doldurmuş olan Türk ordusuna bugün de, yarın da aziz vatanımızı ve her şeyin üstünde tuttuğumuz millî istiklâlimizi eskiye nazaran daha büyük bir inanışla müdafaa edeceğine asla şüphemiz yoktur. O Türk ordusu ki millî şerefin, millî istiklâlin, millî namusun koruyucusu olduğu kadar bu vatanın sulh ve emniyetinin de en büyük teminatıdır.

Arkadaşlar sözlerimi hulâsa ederek diyeceğim ki, bütün Türk milletinin ve onun mümessili olan Büyük Meclisin yüksek itimadına ve büyük muhabbetine mazhar olan ve ona lâyık olduğunu her suretle isbat etmiş olan bu âsil ve şerefli varlığı bu kürsüden hepimiz adına hürmetle, muhabbetle ve büyük bir heyecanla selâmlarım. (Alkışlar)

İçel mebusunu takiben kürsüye gelen Orgeneral İzzettin Çalışlar (Muğla) ordumuzun geçirdiği tekâmül safhalarına işaret eylemiş ve bazı mütalealarla temennilerde bulunmuştur. Millî Müdafaa Vekili Saffet Arıkan bu mütalealara karşı demiştir ki:

Ordudan henüz ayrılmış olan ve en mühim bir kumanda mevkiinde bulunan, elyevm mebus Çalışlar arkadaşımın ordu hakkındaki henüz eksilmiyen yüksek alâkasına teşekkürle söze başlıyacağım.

Millî Müdafaa bütçemizin, elde mevcut kitapta 80 milyon olduğundan bahis buyurdular. Maliye Vekili arkadaşım esas itibarile bütçeyi huzurunuzda takdim ederken Millî Müdafaa bütçesine her memlekette olduğu gibi bir elâstikiyet vermek ve bunu ahvalin istilzam ettiği şartlar altında idame ettirmek için verilecek munzam tahsisat olduğunu esasen bahis buyurdular. Binaenaleyh Millî Müdafaa bütçesi elde bulunan rakamlar gibi 70-80 milyon değildir. Bunun daha fevkindedir. Fevkalâde tahsisat peyderpey huzurunuza geldikçe bu rakamın kaça baliğ olacağını geçen sene lûtfen kabul buyurmuş olduğunuz rakamlarla da görmüş olacaksınız.

Geçen sene Millî Müdafaa bütçesinin Yüksek Meclisin tasvibine iktiran eden tahsisatla bütün hizmetleri tamamen ifa edilmiştir ve Yüksek Meclisin bundan sonra da bu ihtiyaçları göz önüne alarak kabul buyuracağı tahsisatla ordunun bütün hizmetlerinin ifa edileceğine bizim kanaatimiz vardır. (Şüphe yok sesleri).

Sayın General ordudaki teşkilâtın bugünkü harp icaplarına uyup uymadığı hakkında bir sual sordular. Kendileri de yakında ayrıldıkları için bilirler ki, ordu teşkilâtımız imkânların bütün âzamisini elde etmek üzere alınan tertibatla bu istikamete doğru yürütülmektedir. Bunun teferruatı hakkında benden sual sormıyacaklarını kuvvetle ümit ve tahmin ederim. Yalnız şunu tekrar temin ederim ki teşkilâtı, hedefi ve istikameti tıpkı kendi arzuları ve kendi istekleri dahilindedir. (Bravo sesleri). Memlekette bu teşkilâtı vücude getirmek için motör fabrikası veya buna muadil bir takım fabrikalar kurulması hususunda temenniyatta bulundular. Demin de arzettiğim gibi ahvali hazıradaki şartlar bize ne gibi imkânlar temin ediyorsa bu imkânlardan âzamî istifade etmek yolunda ve kararındayız.

Maaşatta bir noksanlık görüldüğünü ifade buyurdular.

Arkadaşlar demin de arzettiğim gibi bu doğrudan doğruya Millî Müdafaanın her sene mutat olan bütçesidir. Lûtfedeceğiniz fevkalâde tahsisattan bu faslın ihtiyacı olan rakamları buna ilâve etmek suretile maaş faslını da itmam edeceğiz. Bu, böyle olduğu gibi harcirah faslını da ayni suretle itmama çalışacağız.

Bir nokta hakkında muhterem Generalden ricada bulunacağım. Kendileri yedek subayların maaşlarındaki tefavüte temas buyurdular. Bazıları yüksek maaş alıyor, ayni rütbede bulunan bazıları da kendi rütbe maaşlarını alıyorlarmış. (Mevzuat öyle sesleri) elde bulunan mevzuat bu şekilde maaş vermeyi icap ettirmektedir.

Manevra tahsisatına gelince: Manevra tahsisatı mutat olarak her seneki gibi bütçeye vazedilmiştir. Temenni ederiz ki ahval bu manevrayı yapmak fırsatını versin, maahaza ordunun bugün aldığı vaziyet esas itibarile bu manevrayı kendi kendine yaptırmaktadır.

Ordunun tekâmülü için şimdiye kadar Yüksek Meclisin lûtfen izhar ettiği büyük itimadın ve kabul ettiği tahsisatın tamamen mahalline sarfolunacağını son söz olarak söyliyerek sayın Generale teşekkürlerimi tekrar arzederim. (Alkışlar).

Millî Müdafaa Vekilinin bu beyanatını takiben riyaset makamı Millî

(Devamı 5 inci sahifede)

İnönü

Ve Arjantin Cümhurreisi ile Erdün Emîri arasında tebrik telgrafları teati olundu

Ankara, 29 (Hususî) — Erdün ve Arjantin millî bayramları münasebetile Reisicümhur İsmet İnönü ile Erdün Emîri Abdullah ve Arjantin Reisicümhuru Roberto M. Ortiz arasında tebrik ve teşekkür telgrafları teati edilmiştir.

ŞARK ÂLEMİNDE

İngiliz İmparatorluğunun en mühim ve zengin kısmı Hindistandır. Çünkü bu İmparatorluğun beş yüz milyon nüfusundan üç yüz elli milyonu Hindistandadır. Hindistan Asya kıtasının ortasından cenuba doğru uzamış bir yarımadadır. Şimal hududunu Himalaya dağları silsilesi teşkil etmektedir. Yukarıda zikrolunan nüfus bu yarımadada yaşamaktadır.

HİND Meselesi ve İNGİLTERE

Yazan: ŞARKLI

Fakat Hindistan, İngiliz İmparatorluğunun diğer zengin ve değerli yerlerinin çoğuna istinatgâh teşkil etmektedir. Meselâ Asyanın garbındaki Arabistan yarımadasının cenup nısfı İngiltereye aittir. Merkezi Aden olan bu geniş İngiliz mülkü de gerek askerî, gerek iktısadî cihetten Hindistana bağlıdır. Yine Asyanın şarkındaki büyük yarımada Hindiçinide merkezi Singapur olan Malaka ülkesi de gerek sevkulceyşî, gerek iktısadî cihetten Hindistana tâbidir. Avustralya ve Yeni Zelanda dominyonlarını İngiltereye bağlıyan ana yollar Hindistandan geçer.

Afrikanın şark nısfına hâkim olan İngiltere, bu yerlerin müdafaası idaresi ve ticareti noktasından Hindistana dayanmaktadır. Denilebilir ki, İngiliz İmparatorluğu nüfusu ve arazisinin üçte ikisini Hindistan ve tevabii teşkil eder. Hindistansız kalacak bir İngiltere, İspanya gibi ikinci derecede bir devlet derekesine düşmüş olur.

İngiliz İmparatorluğunun belkemiği olan Hindistan, İngilterenin alâkadar olduğu beynelmilel buhranlarda daima mühim bir rol oynamıştır. Fakat bu rolü hiçbir zaman şimdiki büyük harpte olduğu kadar ehemmiyet kesbetmemiştir.

Geçen Umumî Harpte Hindistan beynelmilel siyaset noktasından İngiltere için büyük bir tehlike teşkil etmemişti. Çünkü o harpte Asyanın iki büyük devleti, Japonya ile Rusya, İngilterenin müttefiki idiler.

Fazla olarak Japonya on sekiz sene devam eden Japon - İngiliz askerî ittifakı mucibince Hindistanın hudutlarile Hindistanın emniyet ve müdafaa sahasına dahil Efganistan ve İranın hudutlarının müdafaasını deruhde etmişti.

Bu memleketlerin hudutlarını geçecek bir devletin meselâ Rusyanın orduları birinci sınıf askerî bir devlet olan Japonyanın ordularile karşılaşacaktı. Geçen Umumî Harpte Hindistan ancak bir defa uzaktan tehdit edilmişti. Mareşal Fon der Goç, cenubî İran ve Bülüçistan üzerinden Hindistanı istilâ için karargâhı Bağdatta olmak üzere muazzam bir ordu hazırlamıştı.

Fakat tifüs salgını bu orduyu istilâ edip, hem başkumandanını, hem de ordusunun mühim bir kısmını alıp götürmüş olduğundan Hindistana karşı harekâta girişilememişti. Hindistan, geçen Büyük Harpte, İngiltere için insan ve para membaı olmak itibarile büyük bir yardımcı olmuştur. Hintliler müslüman olsun, mecusi yani Hindu olsun, İngiltereye iki milyona yakın gönüllü asker vermişler ve beş yüz milyon altın İngiliz lirası teberruda bulunmuşlardı. İngiltere bu askerlerden sekiz yüz bin kişiyi Irakın istilâsında kullanmıştı.

Kalanları da Fransa harp meydanlarında İngiliz ve Fransız ordularının işlerini son derecede hafifletmişlerdi. İngiltere Hintlileri bu büyük fedakârlıkta bulunmıya sevk için bir çok vaatlerde bulunmuştu. Bunların en mühimmi, Hindistana istiklâl vaadi idi.

Fakat harp bittikten sonra İngiltere Hindistana gayet mahdut bir idarî hususiyet vermişti. İngiltereden umduğunu bulamıyan Hintliler şiddetli mücadele açmışlardı. Mücadele silâhsız olmakla beraber gayet müessir olmuştu. Çünkü müslüman ve hindu, bütün Hintliler, Hint Millî Kongresi bayrağı altında ve İngiliz idaresine karşı umumî boykot ilân etmişlerdi.

Bu mücadele «Sivil İtaatsizlik» namile, büyük bir şöhret bulmuştur.

İngiliz İdaresi, ardı arkası gelmiyen ve gittikçe şiddetlenen bir mücadele karşısında Hindistana istiklâle benzer geniş bir muhtariyet vermek lüzumunu duymuştu.

Nihayet, Hintliler ile bu muhtariyetin şekli üzerinde anlaşmak üzere Londrada Yuvarlak Masa tâbir olunan serbest istişare meclisi toplanmıştı. Hint Millî Kongresinin Lideri Gandi de bu toplantılara iştirak etmişti.

Senelerce devam eden bu istişarelerde bir taraftan İngiltere ile Gandinin temsil ettiği Hint Millî Kongresi arasında bir türlü anlaşma hasıl olmamıştır. Diğer taraftan da müslümanlar ile mecusilerin arası açılmıştır. İngiltere ile Kongrenin anlaşamaması Gandinin umum Hindistan için tecezzi kabul etmez ve tâm bir istiklâl verilmesinde ısrar eylemesinden neşet etmiştir.

Müslümanlar ile ihtilâf çıkması mecusilerin umum Hindistan için bir devlet teşkil edilmesi ve intihapların mutlak ekseriyete dayanması hususunda ısrar etmelerinden doğmuştur. Hindistanın doğrudan doğruya İngiliz idaresi altında yaşıyan Hindular, yüz yirmi milyon ve müslümanlar seksen milyondur. Mutlak ekseriyet esas tutulduğu zaman seksen milyon müslüman daima ekalliyette kalarak mecusilerin siyasî hüküm ve nüfuzları altına düşeceklerdir. Yarı müstakil hükûmetlerdeki yirmi milyon müslümana karşı otuz milyon mecusi vardır. Bu hükûmetler müstakil Hint devletine iltihak etti[illegible] takdirde yüz milyon müslüman [illegible] di mukadderatına sahip olamayıp yüz elli milyon mecusinin hükmü altına girmiş bulunacaktır. Müslümanlardan maada diğer ekalliyetler de ayni fikirdedirler.

Hintlilerin arasında çıkan bu dava İngilterenin Hindistanda mümkün mertebe yerleşerek kalmak maksadına büyük bir hizmette bulunmuştur.

Hintlilerin kendi aralarında, memleketin müstakbel idaresi ve kanunu esasisi hakkında anlaşamadıklarını ile süren İngiliz hükûmeti, Hindistana gönderdiği bir tahkik komisyonunun hazırladığı kanunu esasî ıslahatını esas olarak kabul etmeyi düşünmüştür.

Fakat bu ıslahat birçok itirazlara uğramıştır. İngilterede hâkim parti muhafazakârların şimdiki Başvekil Churchill'in temsil ettiği sağ cenahı bu ıslahatı İngiliz İmparatorluğunu inhilâle sevkedecek kadar müsaadekâr sayarak bunun aleyhinde çalışmıştır.

Hint Millî Kongresi mensupları da bu ıslahatı tam istiklâle muadil [illegible] mediklerinden şiddetle tenkit etmişlerdir. Neticede İngiliz Parlâmentosu beş sene evvel mezkûr ıslahat esasatı üzere Hindistan için bir kanunu esasî şeklini kabul etmiştir. Bu kanunu esasî mucibince doğrudan doğruya İngiliz idaresinde bulunan on bir eyaletten her biri parlâmentosu ve hükûmeti ayrı siyasî bir cüzütam teşkil etmektedir. Bu on bir eyalet, yarı müstakil Hint hükûmetlerile Federasyon esası üzere birleşmiş bir Hindistan hükûmeti teşkil edeceklerdir.

Kanunu esasinin eyaletlere ait kısmı tatbik mevkiine konulmuşsa da merkezî hükûmet teşkilâtı yeni harp dolayısile tatbik edilememiştir.

Bidayette Millî Kongre, eyalet hükûmetlerine iştirak etmiş ve eyalet parlâmentoları için yapılan intihaplara namzetler göstermişti. Bu suretle yedi eyalette mecusiler ve üçünde de müslümanlar ekseriyet kazanarak hükûmet kurmuşlardır.

Mecusiler bu muhtariyetin hiç olmazsa Hindistana Avustralya ve Kanada gibi Dominyon tarzında bir istiklâl şeklini alacağını ümit etmişlerdi. İngiltere hükûmeti de böyle bir vaadde bulunmuştu.

Lâkin bu vaadin tahakkuku için şimdiki harbin İngiltere lehine neticelenip nihayet bulmasını şart koşmuştu. Hint Millî Kongresi ise bu vaadin geçen umumî Harpte yapılan istiklâl vaadi gibi sonunda suya düşmek ihtimalinden endişe ederek tekrar (sivil itaatsizlik) mücadelesini ilân etmiştir.

Bunun tabiî neticesi olarak yedi eyaletteki hükûmetlerden ve parlâmentolardan mecusiler ayrılmışlardır. Hükûmet idarelerini tekrar İngiliz memurları deruhde etmişlerdir.

Lâkin üç eyaletteki müslüman nazırlar ve mebuslar vazifelerini terketmemişlerdir. Bu suretle Hindistan nüfusunun başlıca iki unsuru arasındaki siyasî zıddiyet büsbütün aleniyete çıkmıştır.

İngiltere, Timurlengin ahfadından Babir Şahın Hindistanda kurmuş olduğu muazzam Turanî İmparatorluğunu geçen asrın ortalarında silâh kuvvetile dağıttığı zaman birçok asırlar Hindistanda hâkim bir unsur olarak yaşamış, müslümanlara karşı emniyetsizlik beslemişti. Ve bunun doğurduğu tabiî netice de bunların garp medeniyetinde ilerilemeleri için hiçbir yardımda bulunulmamasına müslümanların devlet idaresinde ve demiryolu gibi mühim müesseselerde memur olarak istihdam edilmelerine güçlük çıkarmalarına müncer olmuştu.

Her hususta Mecusileri yani Hinduları himaye ve iltizam etmişti. Şimdi ise İngiltere Hindistanı elinden çıkarmamak hususunda müslümanlardan büyük müzaheret görmekte olduğundan Hindular gözden düşmüştür. Fakat muslümanların asıl gayesi asırlarca kendilerine mahkûm ve tâbi bir unsur olarak yaşamış olan mecusilere adetce bir derece çokluk olmaları dolayısile tâbi ve esir olmamaktadır.

Bunun için müslüman rüesası muhtelif çeteler düşünmektedirler. Bunların başlıca siyasî teşekkülü birkaç gün evvel (Madras) şehrinde akdetti ği konferansında katî bir karara varmıştır. Bu karara göre Hindistandaki müslümanların nüfus kesafeti bulunan aksamında yüz milyon nüfuslu bir müslüman devletinin kurulması için umum Hint müslümanları çalışacaklardır.

Hinduların kitabı olmadığından bunlara (nâpâk) nazarile bakan Hindistan müslümanları, kendilerine (pâk) adı vermişlerdir. Pakistan. yani Müslümaneli namında Hindistanda ayrı bir devlet teşkili tasavvuru iki unsurun arası açıldığındanberi meydana çıkmıştı. Şimdi bunun bir an evvel tahakkuk ettirilmesi için Madras konferansında ilk adım atılmıştır. Bu suretle Hindistandaki üç yüz elli milyon nüfus arasında siyasî birlik kalmamıştır. Bu vaziyetin İngilterenin istifadesine yarayıp yarmıyacağı Hindistanda muazzam bir müslüman devletinin kurulmasını terviç edip etmemesinden anlaşılacaktır.

ŞARKLI .

Menemende orman yangını

Menemen, (Hususî) — Kazamızın Emîrâlem nahiyesinde İğnedere köyü civarında, Bayraktar mevkiinde Devlet ormanında yangın çıkmış, civar köyler halkının gayretile yarım saat sonra güç halle söndürülmüştür. 10 dönüm arazi içinde bulunan 240 çam fidanı tamamen, 60 çam fidanı kısmen yanmıştır. Yangının sebebi tahkik edilmektedir.

Roosevelt'in mühim nutku etrafında tefsirler

İngiliz gazeteleri nutku umumiyetle iyi karşıladılar

Almanlar Rooseveltin sözlerinde bir yenilik olmadığını söylüyor

Rooseveltin nutku, İngiliz matbuatı tarafından iyi karşılanmış olmakla beraber, bazı gazeteler, Amerika Reisicümhurundan daha kat'î bir karar beklediklerini gizlemiyorlar.

Bu gazeteler, Rooseveltten iki şey ümit ediyorlardı:

1 — Bitaraflığın ilgasına taraftar olduğunu beyan etmesi,

2 — Bunu yapmadığı takdirde, İngiltereye malzeme götüren gemi kafilelerine Amerikan harp gemilerinin refakat edeceğini bildirmesi.

Halbuki Roosevelt, bunu yapmamış, hattâ gazeteciler toplantısından, bunu yapmayı dünşünmediğini de söylemiştir.

Maamafih gazeteler, Rooseveltin «denizlerin serbestisi» ne taraftar oluşunu iyi karşılamışlardır.

Umumiyet itibarile, İngiliz matbuatı, nutuktan memnun kalmış olup, nutkun Hitler aleyhtarı mahiyetini tebarüz etiriyor. (Ankara radyosu).

Almanlar, nutka fazla ehemmiyet vermiyorlar

Berlin, 29 (A.A.) — Yarı resmî bir kaynaktan bildiriliyor:

Rooseveltin nutku hakkında, dün akşam Berlinin siyasî mahfillerinde şu mütaleada bulunuluyordu: Bu nutkun da şümulü Rooseveltin harpten önce ve harp esnasında söylediği diğer nutukların aynidir ve yeni hiçbir delili ihtiva etmemektedir.

Rooseveltin garp yarı küresinin tehlike altında bulunduğu iddiasına dinleyicilerini daha ziyade iknaa teşebbüs etmesi mânalı görülüyor.

Ayni mahfillerde Lâtin Amerika devletlerine, nutkun bilhassa bu kısmının ne kadar tesir edebileceği hususunda ısrar edilmemektedir.

Garp yarı küresinin Almanya yüzünden maruz bulunduğu tehlikelere mütedair Rooseveltin söz tufanına gelince: Berlin bunların esassız ve yersiz sözler olduğu mütaleasındadır. Reisicümhurun sarih olmıyan ifade tarzına binaen, Alman Hariciye Nezareti bu kadar müphem bir ifade karşısında resmen vaziyet almaktan imtina edecektir.

Kâfi derecede bilinen Alman noktai nazarına gelince, Hitlerin ve büyük Amiral Raederin beyanatları hatırlatılmaktadır.

Alman Hariciye Nezareti Rooseveltin nutkunu fevkalâde mahiyette telâkki etmemektedir.

Amerikada

Nevyork, 29 (A.A.) — Bazı gazeteler Reisicümhurun nutkunu bilkuvve harp ilânı olarak tefsir ediyorlar.

Nevyork Times ve Nevyork Heral Tribune gazetelerine göre nutuk müstakbel bir icraatın sağlam temellerini atmaktadır.

Wilkie'nin beyanatı

Nevyork, 29 (A.A.) — Rooseveltin nutkunu mevzuu bahseden Willkie demiştir ki:

Reisicümhurun büyük mesajı bütün dünyayı mütehassis etmiştir. Amerikanın hülyalarını hakikate inkılâp ettirmek için yegâne çare olan memleketi tek bir gayret, tek bir azim içinde birleştirmek salâhiyetini almış bulunuyor.

A. London'ın mütalaası

Vaşington, 29 (A.A.) — Ünited:

Vaktile Birleşik Devletler Reisliğine Cümhuriyetçiler namına namzetliğini koymuş olan Alfred London, Rooseveltin nutku hakkında şunları söylemiştir:

Bu nutuk Amerikada demokrasiye hâtime çekmiştir. Roosevelt fiilen diktatör olmuştur.

Japonyada

Tokyodan gelen haberlere göre, Rooseveltin nutku, Japonyada «mutedil bir nutuk» olarak telâkki edilmektedir.

Matsuokanın nutuk hakkındaki sözleri

Tokyo, 29 (A.A.) — Hariciye Nazırı Matsuoka gazetecilerin suallerine cevap vererek şunları söylemiştir:

Rooseveltin nutku hakkında mütalea beyan etmek istemiyorum, çünkü buna lüzum görmüyorum.

Rus hikâyesi — AYNA —

Anton Çehof'dan çeviren: **Mustafa Şerif**

Yemek odasına girdiğimiz zaman burnumuza keskin bir küf ve rutubet kokusu çarptı. Mumu yaktık. Işık rutubetli duvarlara aksedince milyonlarca farenin kaçıştığı işitildi. Burası, yıllarca ve hattâ asırlarca kapalı kalmıştı. Bir köşede çok eski zamanlardan kalma kâğıtlar ve mektuplar vardı. Rengi eskimiş ve âdeta yosun tutmuş olan duvarlarda dedelerimizle onların dedelerine ait büyük portreler asılydı.

Bu soğuk ve mütehakkim portrelerin gözleri dik dik bakıyor ve sanki:

— Seni mükemmel bir döverdim amma.. demek istiyorlardı.

Evi dolaşıyorduk. Adımlarımızdan çıkan sağır sesler, derin akisler uyandırıyordu.

Dışarıda müthiş bir yağmur ve fırtına vardı. İri damlaların pencere camlarına çarpmasından hazin sesler hâsıl oluyordu.

— Ey benim dedelerim ve dedelerimin dedeleri; dedim. Eğer bir muharrir olsaydım, şimdi bu manzaralar karşısında neler ve neler yazardım... Hepiniz bir zamanlar, benim gibi genç ve dinç idiniz. Hepiniz için ayrı, ayrı bir roman yazmak mümkündür. Meselâ şu büyükanneme bakınız. Zayıf, kuru ve çirkin olan bu kadının başlı başına bir mevzu olduğunu bilir misiniz?.

Karıma dönerek:

— Şu portreye bak, sevgilim, dedim. Bu, benim büyükannemdir. Yanında asılı duran şu kocaman aynaya da bak... Bu aynanın esrarlı bir tarihi vardır. Ayni zamanda meş'um bir şeydir. Büyükannemin sebebi mevti olmuştur. Neden bilmem, büyükannem daima bu aynaya bakar; onu yanından ayırmazmış. Hattâ yemez, içmez, gezmez ve konuşmaz.. Geceleri yatarken onu da karyolasının yanına koyar ve öyle uyurmuş. Ölmezden evvel aynayı mezarına koymalarını vasiyet etmişse de sandukaya girmediği için bu arzusunu yerine getirememişler...

— Demek ki büyükanneniz şuh ve cilveli bir kadınmış...

— Öyle olduğunu kabul edelim; fakat neden daima bu ayna?.. Meselâ bir başka aynaya da ayni alâkayı göstermesi icap etmez miydi? Evde herhalde bundan daha güzel birçok aynalar vardı...

— O halde?

— Bana kalırsa bütün esrar perdesi bu aynayı örtmektedir. Efsanelere bakılacak olursa aynaların içinde şeytan vardır; büyükanamın da şeytana karşı müthiş zâfı olduğu anlaşılmaktadır.

Bunların masal olduğu şüphesizdir. Fakat şu çerçeve içindeki aynanın esrarı ne olabilir ki?.

Aynayı indirerek tozunu sildim ve baktım. Bakınca yüksek bir kahkaha koyverdim. Çünkü; yüzümü iğrilmiş ve burnumun bir tarafa sarkmış olduğunu görmüştüm.

— Doğrusu büyükanam çok zevk sahibi imiş, dedim.

O esnada karım da sokularak uzanmış ve aynaya bakmıştı. Fakat, bakmasile yere yuvarlanması bir olmuştu. Elindeki mum sönmüş; karanlıkta kalmıştık. Onun bir an içinde bembeyaz olarak ve titriyerek müthiş bir çığlıkla yere yuvarlandığını görmüştüm.

Dışarıda fırtına büsbütün artmıştı. Farelerin tekrar kâğıtlar arasında koşuştuğu işitildi. Tüylerim ürpermişti. O anda penceredeki eski pancurlardan birinin kopup yuvarlandığını duydum. Gökyüzünde bulutlar arasından hafif bir ay göründü.

Karımı kucaklıyarak bu kasvetli odadan çıkardım. Fakat ancak ertesi günü akşama doğru kendisine gelmişti.

Ve, kendisine gelir gelmez ilk sözü de:

— Aynayı, aynayı veriniz, olmuştu.

Aradan bir hafta geçtiği halde yemeden, içmeden uyumadan aynayı istiyor; ağlıyor ve yalvarıyordu. Fakat, vermiye cesaret edemiyordum.

Nihayet doktor geldi ve bu vaziyet karşısında üzüntüden ve zâfiyetten ölmesi ihtimalini ileri sürerek istediğini vermemizi tavsiye etti. Tekrar yemek odasına gittim ve aynayı getirdim. Bu defa aynayı korka, korka uzatıyordum. Fakat korktuğum olmadı. Karım, aynayı görünce büyük bir neşeyle elimden kaptı. Onu, sevgili bir bebek gibi öptü ve bakmıya başladı...

— Allah, Allah diyordum. Bu aynanın sırrını anlıyamadım, gitti...

O zamandanberi aradan on sene geçtiği halde karımın, tıpkı büyükannem gibi, bu aynadan bir an bile ayrılmadığını görüyorum.

— Demek bu, aynadaki benim ha? diyordu. Ve, gözlerini aynadan ayırmıyordu.

Bir gün yine ayna karşısında kendi kendine söyleniyordu. Beni görmemişti:

— Herkes yalancı... Herkes gibi bütün diğer aynalar da yalan söylüyor. Yalan... Yalan... Eğer daha evvel kendimi görmüş olaydım; daha doğrusu, şimdi gördüğüm gibi olduğumu bilseydim, herhalde bu adama varmazdım. Bu, bana lâyık bir koca mıdır? Ayaklarım ucunda sadece güzel, yüksek ve asil şövalyelerin yerlere eğilmeleri lâzımdı...

Bir gün tuhaf bir tesadüf eseri olarak karımın arkasına geçmiştim. O, bermutat aynaya bakıyordu. Gayriihtiyarî ben de aynaya baktım.

— Aman yarabbi; o ne güzellik?.

Evet, aynada karımı o kadar güzel, o kadar lâtif, şuh ve cazip buldum ki... Emin olun, hayatta bu kadar güzel bir kadına rastlamış değildim.

Neden acaba? Çirkin ve çirkin olduğunu bildiği için bütün ömrünü derin bir üzüntü içinde geçiren karım, neden aynada bu kadar güzel görünüyordu?.

Evet, artık aynanın sırrını anlamıştım. Bu, çok büyük bir ustalıkla yapılmıştı. Yüzleri iğri olanların yüzlerini düzeltiyor; bilâkis düzgün çehreleri bozuyordu.

Basit bir kaide:

— × — = +

Ve, şimdi, biz karı, koca aynanın karşısındayız. Benim yüzüm iğrilmiş; burnum sarkmış.. çenem ikiye ayrılmış ve muhteşem bir güzellik...

Bakıyor ve şuursuz bir ihtirasla acı acı gülüyorum.

Karım memnun ve mesut. Dudaklarından:

— Ah, ne kadar güzelim! sözleri dökülüyor...

853